

PARTENERI
Institutul de Politici Publice
Mișcarea Europeană din Moldova
Asociația pentru Politică Externă din MoldovaJurnal 7
de Chișinău

Cuvântul

Observatorul
de Nord

GAZETA de SUD

ARGUMENT

**Să vorbim și să facem
ori iarăși între
Est și Vest**

Sorina Ștefărcă

Am ajuns s-o vedem și pe asta - după ce, în Republica Moldova, a devenit jenant să vorbești despre limbă, identitate, trecut istoric, astăzi, încet-încet, devine jenant să vorbești despre integrarea europeană. Pentru că n-ar mai fi „la modă” decât pentru politicienii de la guvernare. Pentru că prea mulți sunt cei care urlă „împotriva”. Pentru că integrarea ne-ar aduce inevitabile scumpiri și emigrarea masivă a forței de muncă - de parcă acum prețurile sunt fără două-trei zerouri, iar în Italia și Spania nu ar munci niciun moldovean... Pentru că, spun sondajele, majoritatea cetățenilor își doresc ca Republica Moldova să rămână un stat independent, neutru și integru (când ați trecut ultima dată Nistrul, domnilor?..). Și pentru că aceleași sondaje arată că cei care doreau integrarea europeană sunt azi mult mai puțini decât acum trei-patru ani, iar o bună parte a oamenilor își văd viitorul într-o fantasmagorică Uniune Euroasiatică - structură care, deși neoficial, va fi condusă de liderii de la Kremlin. Cireșa de pe tort e și ea „tradițională”: 75% dintre intervievați consideră că lucrurile în Moldova merg într-o direcție greșită.

Deși credeam că nu o să ne mai întorcem aici, răspunsurile de mai sus probează un singur adevăr: Moldova se află din nou la o răscruce și iarăși nu știe încotro să meargă - spre Est ori spre Vest. Deși... m-am întrebat nu o dată cum deduc, de fapt, sociologii răspunsul la întrebarea vizând direcția în care se mișcă o țară? Într-o oare ce în mintea omului, ca să vadă care, în opinia lui, e direcția cea bună?.. Mi-am zis nu o dată că, poate, direcția e tocmai corectă, de vreme ce moldovenii spun că e greșită. Pentru că noi, se pare, mai avem mult până vom învăța să privim cu optimism și speranță, acceptând sacrificii, spre viitor. Preferăm să privim spre „înainte când era mai bine” și să ne dorim, în cele mai frumoase clipe ale vieții, ca „atunci când ne-a fi mai rău, așa sa ne fie”. Și nu dea Domnul să ne fie și mai bine!

Sunt zile când cred că niciodată nu o să-i înțeleg pe (majoritatea dintre) moldovenii. Dar mai multe sunt zilele când (mai) vreau să-i conving, o dată în plus, să schimbe direcția în care privesc. Poate că atunci vor considera că e corectă și mișcarea țării?

**Moldova,
între opțiunea europeană
și gazele rusești**

Experții sugerează conducerii țării să folosească toate șansele de membră a CEE pentru a-și diversifica sursele de alimentare cu gaze naturale și energie electrică

În debutul sesiunii de toamnă-iarnă a Parlamentului, deputații Alianței pentru Integrare Europeană au respins inițiativa comuniștilor de a se organiza un referendum privind aderarea R. Moldova la Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazahstan.

În opinia majorității parlamentare, acesta ar fi un pas ce ar îndepărta țara noastră de aspirațiile ei europene. Comuniștii, în tandem cu socialiștii și alți „patrioți” autodeclarați ai

țării, amenință cu proteste în masă...

Ceva mai devreme (și se pare că acesta e doar un nou început) Moscova - speriată de apropierea nu doar simbolică, ci și de reală a Moldovei de Uniunea Europeană, inclusiv prin conectarea graduală la sistemul energetic european - ne-a arătat, direct și indirect, că n-o costă nimic să reia clasicul șantaj al gazelor, practicat adesea față de partenerii „neascultători”. Chișinăul s-a arătat gata să negocieze și chiar să cedeze

- dar să cedeze rațional, atât cât să nu afecteze parcursul european al țării. Cel puțin, asta afirmă, în interviul din pagina 5, premierul Vlad Filat...

Aderarea la Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazahstan și amânarea cu patru ani a implementării pachetului energetic III european în R. Moldova sunt două, cele mai vizibile deocamdată, pietre de încercare pentru țara noastră în acest moment. Cu siguranță însă nu sunt singurele, astfel încât antagonismul celor

care-și doresc o revenire spre Est și al celor care văd viitorul Moldovei în Europa capătă noi turații. Astfel, în timp ce adepții opțiunii estice „cu orice preț” ne asigură că doar fiind în acest „tandem” vom avea căldură și lumină, experții sugerează conducerii țării să folosească toate șansele de membră a Comunității Europene Energetice (CEE) pentru a-și diversifica sursele de alimentare cu gaze naturale și energie electrică.

[Pagina 2](#)

Notre-Dame, cea mai vizitată atracție a Parisului

Catedrala Notre-Dame de Paris a fost declarată recent cea mai vizitată atracție pariziană a anului 2011, cu 13,6 milioane de turiști care i-au trecut pragul. Cel puțin, așa arată datele unui studiu, desfășurat de o agenție turistică Paris, în cadrul căruia au fost evaluate 64 de locații și monumente. Dintre ele, 13 au fost vizitate de cel puțin un milion de turiști. În clasamentul celor mai vizitate atracții din capitala Franței au mai fost incluse biserica

Sacre Coeur și Louvre-ul. Acestea s-au bucurat anul trecut de atenția a 10,5 milioane, respectiv, 8,9 milioane de vizitatori. În top urmează Turnul Eiffel (7,1 mln.), Centre Pompidou (3,6 mln.) și Muzeul Orsay (3,1 mln.). În total, circa 65% din toți turiștii veniți la Paris, tind să viziteze anume muzeele și monumentele orașului. Majoritatea turiștilor vin în capitala Franței din SUA și Marea Britanie. Locul doi le revine rușilor, iar trei - chinezilor.

Rușii din Domodedovo se vor în UE

Locuitorii unui sat din apropierea Moscovei și-au declarat independența față de Rusia, exprimându-și intenția de a adera la Uniunea Europeană. E vorba de sătenii din Șebanțevo, supărați pe faptul că în localitatea lor a fost construit un drum, pentru care se percepe taxă, în ciuda unui referendum local ce a arătat a 95% dintre săteni erau împotriva. Oamenii au spus că drepturile lor de proprietate au fost încălcate,

astfel încât vor acum să se separe de Rusia și să adere la Uniunea Europeană. Potrivit Euronews, în semn de protest, ei au decis să schimbe statutul legal al districtului Domodedovo - unde se află unul dintre cele mai mari aeroporturi din Rusia, aproape - și să demareze procedura de creare a Republicii Democratice Ruski, care s-ar integra în comunitatea europeană, în Uniunea Europeană și ar deveni parte din Europa.

Agenda europeană a toamnei se anunță încărcată

Printre oficialii europeni așteptați la Chișinău se numără și Președintele Comisiei Europene, Jose Manuel Barroso

Andreea Ștefan

„Agenda integrării europene a R. Moldova va fi una încărcată până la sfârșitul anului”, a declarat săptămâna trecută ministrul de Externe, Iurie Leancă, în cadrul ședinței Comisiei guvernamentale pentru integrare europeană, prezidată de premierul Vlad Filat. Anunțul a fost făcut în contextul unui raport privind cele mai recente evoluții ale dialogului R. Moldova - UE, prezentat de Leancă.

„În următoarea perioadă, la invitația prim-ministrului Vlad Filat, la Chișinău este așteptat comisarul european pentru sănătate și politica consumatorului, John Dali. De asemenea, e preconizată vizita Președintelui Comisiei Europene, Jose Manuel Barroso”, a subliniat Iurie Leancă. În opinia ministrului, aceasta denotă faptul că intensitatea relației dintre Chișinău și instituțiile europene este impunătoare. „Doar în perioada august-septembrie R. Moldova a fost vizitată de către Cancelarul Federal al Germaniei, Angela Merkel, de Comisarul European pentru Cooperare Internaționa-

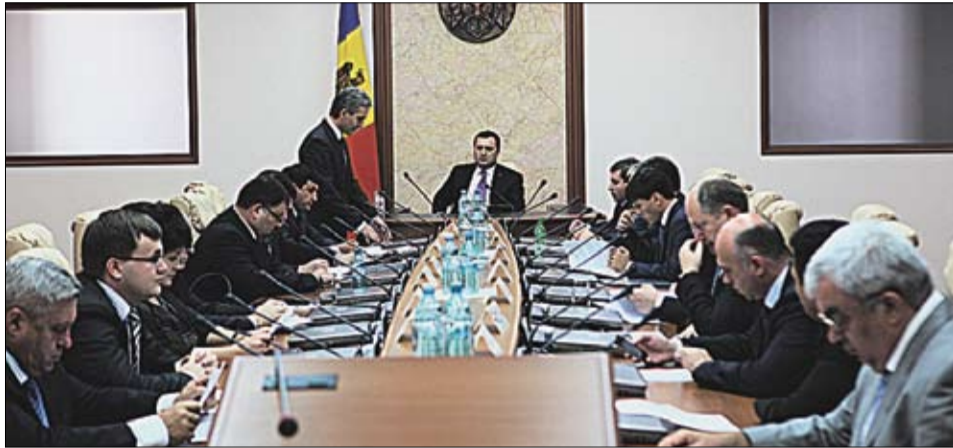

Foto: gov.md

lă, Ajutor Umanitar și Gestionarea Crizelor, Kristalina Georgieva, de vicepreședintele Băncii Europene pentru Investiții, Wilhelm Molterer, iar șirul poate continua cu înalți oficiali europeni, responsabili de monitorizarea R. Moldova pe parcursul său european”, a menționat șeful diplomației de la Chișinău.

Ulterior, membrii Comisiei au discutat despre nivelul de realizare a angajamentelor privind liberalizarea regimului de vize și au stabilit prioritățile pentru perioada imediat următoare. Una dintre ele este semnarea, în toamna anului curent, a unui Acord de Cooperare cu Uniunea Europeană în domeniul securității și apărării.

Prim-ministrul Vlad Filat a dispus instituțiilor responsabile să colaboreze mai strâns în vederea racordării actelor legislative și normative la cerințele europene, astfel încât R. Moldova să fie pregătită să întâmpine misiunea de evaluare a UE. „În luna noiembrie, vom prezenta la Bruxelles un prim raport despre faza de implementare a condiționalităților Dialogului R. Moldova-UE, iar în baza acestuia, în lunile de iarnă, vom aștepta la Chișinău misiunile de evaluare. Urmează ca, în baza misiunii de evaluare, Comisia Europeană să întocmească o eventuală recomandare a țărilor-membre privind ulterioara abolire a regimului de vize pentru cetățenii

R. Moldova”, a subliniat premierul. De asemenea, el le-a dat membrilor Comisiei indicații să se ghideze în activitatea lor inclusiv de termenele prevăzute în Foaia de parcurs a Parteneriatului Estic, astfel încât, către următorul Summit al PEV, care se va desfășura în 2013 la Vilnius, R. Moldova să obțină noi rezultate.

În plus, premierul Vlad Filat le-a cerut persoanelor abilitate să elaboreze o strategie de apropiere a relațiilor de colaborare cu acele state membre ale UE, cu care s-a dialogat mai puțin: „Este important ca liderii statelor de care depinde integrarea europeană a țării noastre să își formeze o opinie proprie în privința R. Moldova”.

DUPĂ MODEL EUROPEAN Funcționarii publici din R. Moldova vor fi trecuți într-un „Registru” unic

În perioada 10 septembrie - 18 octombrie, reprezentanții subdiviziunilor resurse umane din circa 85 de autorități publice ale R. Moldova participă la un ciclu de instruire dedicat utilizării și gestionării Sistemului informațional automatizat „Registru funcțiilor publice și al funcționarilor publici” (SIA „Registru”).

Procesul de instruire este organizat și desfășurat de către specialiștii locali ai „TeamNet International” SA din România, companie care elaborează SIA „Registru”, iar pe post de consultanți au fost antrenați specialiști în managementul resurselor umane din diferite țări europene. Potrivit acestora, SIA „Registru” ar trebui să fie pus în

operare, în toate autoritățile publice centrale, spre sfârșitul anului curent”. „Acest sistem ne va permite să trecem evidența personalului de pe suport de hârtie în format electronic și va ușura activitatea subdiviziunilor resurse umane din autoritățile publice, va contribui la eficientizarea procesului decizional și a celui de gestionare a resurselor umane”, spune Natalia Pațiuț, consultant local.

Tamara Gheorghita, șefa Direcției

politica de cadre a Cancelariei de Stat, consideră că marea avantaj al acestor cursuri e faptul că fiecare poate testa „pe viu” modalitatea de lucru la „Registru”, ceea ce le va permite să gestioneze mai ușor sistemul pe viitor. „Este un lucru absolut necesar atunci când se transpune în practică un proiect atât de complex. Muncim, pentru ca SIA „Registru” să devină ceea ce ne-am propus inițial - un tablou veridic și actualizat al funcțiilor/posturilor și angajaților din autoritățile publice, care să contribuie la eficientizarea procesului decizional și a celui de gestionare a resurselor umane”, afirmă Tamara Gheorghita.

Amintim că SIA „Registru” este o totalitate de date sistematizate privind structura autorităților publice de toate

nivelurile, funcțiile publice și posturile existente, funcționarii publici și alt personal. Proiectul a demarat în august 2011 și este destinat pentru colectarea, stocarea, actualizarea și analiza datelor despre funcțiile publice/posturile și personalul din autoritățile publice de nivel central și local în scopul asigurării unui management eficient al personalului în autoritățile publice. În termeni practici, acesta va fi o bază de date comună la care vor avea acces autoritățile publice. Nu e vorba totuși de un Registru destinat publicului larg - fiecare autoritate va putea accesa informația referitoare la propria instituție și structurile subordonate ei, iar funcționarii publici vor beneficia doar de serviciul self service, unde-și vor putea vedea dosarul personal, nu și al colegilor însăși. (A.Ș.)

Foto: Info-Prim-Neo

Moldova, între opțiunea europeană și gazele rusești

Pagina 1

Este deopotrivă opinia analistului politic Nicu Popescu (vezi pag. 4) și a lui Alexandru Baltag, expert asociat API, care marți a prezentat un studiu privind impactul aderării R. Moldova la CEE asupra sectorului energetic autohton.

În opinia lui Alexandru Baltag, citat de Info-Prim Neo, R. Moldova trebuie să-și recapete controlul asupra propriei industrii energetice, care este o ramură strategică pentru orice țară. Potrivit lui, motivele pentru care R. Moldova a aderat la CEE sunt direct legate de asigurarea securității energetice naționale, fiind vorba despre interconectarea la rețelele energetice europene și diversificarea surselor de aprovizionare cu resurse energetice a țării, ceea ce ar reprezenta o alternativă viabilă dependenței exclusive de Est. Alexandru Baltag a precizat că, de fapt, motivele de aderare a R. Moldova la CEE scot la suprafață avantaje cum ar fi integrarea în piață energetică europeană, fapt ce presupune o piață a energiei fără frontiere între statele membre CEE. De asemenea, apar posibilități de dezvoltare a conexiunilor cu rezervele de gaze din Zona Caspică, Africa de Nord și Orientul Mijlociu, ceea ce ar putea contribui la diversificarea partenerilor și excluderea monopolului rusesc privind importul de gaze ruse. Alexandru Baltag confirmă că aderarea la CEE presupune și asumarea unor obligațiuni, printre care este implementarea pachetului energetic III, care aduce după sine o oarecare schimbare a regulilor în „jocul energetic”, ceea ce ar avea un impact asupra R. Moldova, și notează că există anumite dificultăți în implementarea pachetului III. Problemele de ordin financiar pot apărea atunci când va intra în vigoare principiul de demopolizare și liberalizare a sectorului energetic, Moldova fiind obligată să răscolească anumite investiții ale „Gazprom”. Dimensiunea politică sau geopolitică a problemei constă în faptul că este puțin probabil că „Gazprom” va face anumite concesii cu strategia geoeconomică și geoenergetică a Moscovei în regiune.

Directorul executiv al APE, Victor Chirilă, a declarat că Guvernul trebuie să tindă spre o diminuare a influenței politice asupra dependenței energetice, iar pachetul III vine să asigure o marjă de manevră mult mai mare în raport cu Federația Rusă și vine să diminueze caracterul politic al acestei dependențe energetice. Totodată, în opinia lui, solicitarea recentă a premierului Vlad Filat de a extinde termenele de implementare a unor condiții din Pachetul Energetic III este o decizie binevenită.

Info-Prim Neo menționează că R. Moldova a semnat protocolul privind aderarea la CEE la 17 martie 2010. Deocamdată țara rămâne dependentă energetic în cea mai mare măsură de import. Gazul natural este importat dintr-o singură sursă, Federația Rusă, iar în baza acestuia se produce și energia electrică. CEE are drept scop crearea și reglementarea pieței de energie electrică și gaze naturale comune.

Sorina Ștefăruță

BANI EUROPENI PENTRU REFORMAREA ADMINISTRATIILOR PUBLICE DIN RM

Moldova se „înfrățește” cu UE, grație proiectelor de Twinning

Victoria Vlad

Funcționarii din instituțiile publice și organizațiile semipublice din țara noastră beneficiază, cu ajutorul suportului financiar al Uniunii Europene, de asistența omologilor lor din statele europene pentru a pune în aplicare Acquis-ul comunitar, în conformitate cu aceleași standarde ca și în țările membre ale UE.

Programele de asistență europeană *Twinning* („înfrățire”, engl.), elaborate de Comisia Europeană, își propun să dezvolte administrații publice moderne și eficiente în R. Moldova, prin intermediul finanțării europene, în timp ce țara noastră contribuie cu resurse umane și echipamente de instruire. Astfel, prin schimbul de experiență din cadrul proiectelor de *Twinning* - care presupune o colaborare dintre o instituție europeană și una din Moldova - funcționarii noștri sunt sprijiniți ca să nu repete greșelile omologilor lor în procesul de reformare.

Foto: ncuimoldova.md

Proiectele de *Twinning* au devenit accesibile RM începând cu 2006, odată cu susținerea Acordului de parteneriat și cooperare dintre UE și R. Moldova, care a intrat în vigoare în 1998, și în conformitate cu Planul de Acțiuni UE - Moldova PEV.

În prezent, în R. Moldova se derulează trei proiecte de asistență europeană *Twinning*, în timp ce alte șapte sunt în proces de implementare, în valoare to-

tală de 11 milioane de euro. Proiectele vizează, în principal, reformele în domeniul politicilor de concurență, al proprietății intelectuale, dezvoltării regionale, secu-

rității alimentare și protecției consumatorilor, dar și în sistemul instituțiilor penitenciare și al achizițiilor publice. Janos Zakonyi, șef de echipă al Proiectului UE „Suport pentru Cancelaria de Stat - TTSIB”, a remarcat, în cadrul unui club de presă, că implementarea unui proiect de *Twinning* este o cooperare bilaterală reușită, „ale cărei rezultate aduc Moldova cu un pas mai aproape de Europa”.

„Legea concurenței” și „Legea cu privire la Ajutorul de Stat”, ultimele rezultate ale proiectelor de *Twinning*

Proiectul cu privire la „implementarea și respectarea politicii în domeniul concurenței și al ajutorului de stat” a adus cele mai recente reforme în R. Moldova, și anume, elaborarea și promulgarea Legii Concurenței, care a intrat în vigoare din

14 septembrie, și a Legii cu privire la ajutorul de stat, care va intra în vigoare peste un an de la data publicării în „Monitorul Oficial”.

Un alt proiect al Comisiei Europene, implementat în aprilie a.c., prevede dezvoltarea sectoarelor agricole și alimentare din țara noastră. „Odată cu finalizarea acestui proiect, consumatorii vor avea acces la alimente organice, mediul va fi mai puțin contaminat, iar toate acestea, fiind implementate în conformitate cu legislația UE, vor garanta comerțul internațional cu produse moldovenești”, a remarcat Matthew Brown, consilier Rezident de *Twinning* la Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Totodată, experții europeni au menționat proiectul de succes „Implementarea și respectarea drepturilor de proprietate intelectuală în R. Moldova”, care este în curs de finalizare. Scopul proiectului este de a îmbunătăți respectarea drepturilor de proprietate intelectuală în conformitate cu prevederile Planului de Acțiuni UE - Moldova.

ÎN 13 ȚĂRI DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE SUD-EST

Autorii proiectelor de integrare socială, invitați la concurs

La început de octombrie, Fundația ERSTE din Austria a anunțat o nouă rundă de înscrieri pentru ediția a patra a Premiului Fundației ERSTE pentru Integrare Socială.

Pentru acest prestigios premiu sunt invitate să candideze organizații non-profit din 13 țări din Europa Centrală și de Sud-Est: Moldova, România, Austria, Bosnia și Herțegovina, Croația, Cehia, Ungaria, Kosovo, Macedonia, Muntenegru, Serbia, Slovacia și Slovenia. Condiția minimă de participare este ca aceste organizații să desfășoare proiecte de integrare socială inovatoare și eficiente, care să vizeze unul sau mai multe grupuri de persoane dezavantajate, cum ar fi: minorități etnice, persoane cu dizabilități, comunitatea LGBT, copii, bătrâni, femei, persoane fără adăpost, emigranți, persoane încarcerate, refugiați etc. Dosarele pot fi depuse până la 11 noiembrie 2012 la: www.socialintegration.org/register.

În afara premiilor bănești în

valoare totală de 610.000 euro, cei 33 de câștigători (30 proiecte câștigătoare, două Premii Speciale din partea Juriului și Premiul Practicienilor) beneficiază de suport în relația cu presa, asigurat de consultanți specializați în Relații Publice, pe o perioadă de doi ani (iulie 2013 - iunie 2015).

„Este a patra ediție a Premiului pentru Integrare Socială și suntem mulțumiți că proiectul s-a dezvoltat atât de mult în cei cinci ani de existență - de la un concept simplu de premiere a ONG-urilor din patru țări în 2007, la un program complex de integrare socială care vizează organizațiile non-profit din 13 țări la ediția 2012-2013. Credem cu tărie că este crucial pentru sectorul ONG să devină mai vizibil, pentru a inspira societatea să ia măsuri pentru binele social”, a declarat Dejan Petrovic, Project Manager al Premiului Fundației ERSTE pentru Integrare Socială.

Corina Cepoi, directoarea Școlii de Studii Avansate în Jurnalism și a Centrului de Jurnalism Independent, care ne va repre-

Câștigătoarele din partea Republicii Moldova, la ediția din 2011

zenta țara în juriul ediției 2012-2013, este convinsă că includerea R. Moldova în acest concurs „a avut un impact real asupra organizațiilor non-profit din Moldova prin expunerea lor la cele mai bune practici ale instituțiilor similare din regiune. În timp ce la noi acasă efortul organizațiilor pentru integrarea socială nu este pe deplin apreciat, Premiul reprezintă o recunoaștere și o valorizare a activității lor pe plan internațional”.

R. Moldova a participat pentru prima dată la ediția Premiului

din 2011 și a avut rezultate foarte bune: opt organizații finaliste și două organizații câștigătoare - Proiectul educațional al Centrului Speranța, destinat copiilor cu dizabilități și Proiectul inovațional al Societății Orbilor din Moldova pentru persoanele cu deficiențe vizuale. Câștigătorii Premiului pentru Integrare Socială 2013 vor fi anunțați în cadrul Ceremoniei de Premiere ce va fi organizată la Viena în iunie 2013. Pentru mai multe detalii vă rugăm accesați: www.socialintegration.org.

(V.V.)

Diaspora moldovenească s-a întrunit din nou la Chișinău

În aceste zile la Chișinău are loc Congresul V al diasporei moldovenești. Desfășurat o dată la doi ani de către Biroul Relații Interetnice, în colaborare cu Organizația Internațională pentru Migrație, diverse ministere și agenții oficiale, evenimentul întrunește circa 100 de delegați.

La ediția din acest an s-au implicat activ reprezentanții comunităților de moldoveni din Italia, Canada, Marea Britanie, Franța, Portugalia ș.a., întocmind proiecte de documente ce sunt discutate la Chișinău: Regulamentul de funcționare al unei Agenții de Stat pentru Diasporă, Regulamentul intern, Codul mass-media al Consiliului Coordonator al Diasporei.

La deschiderea oficială a Congresului au participat președintele Nicolae Timofte, premierul Vlad Filat și spicherul Marian Lupu. Printre subiectele discutate se numără: mobilizarea eforturilor autorităților de la Chișinău pentru susținerea și dezvoltarea diasporei moldovenești, relațiile dintre R. Moldova și UE, prioritățile în procesul susținerii național-culturale și sociale a diasporei moldovenești, rolul diasporei în dezvoltarea economică și socială a R. Moldova, dar și valorificarea potențialului diasporei moldovenești în dezvoltarea relațiilor cu statele de reședință. În cadrul evenimentului va fi vernisată expoziția „Succesele diasporei”.

(V.V.)

DILEMELE MOLDOVEI: pachetul energetic III, „Gazprom” și UE

După întâlnirea pe care a avut-o cu omologul său rus, Dmitri Medvedev, la Iași, premierul Vlad Filat a anunțat că R. Moldova va cere Bruxelles-ului o eventuală amânare - de la anul 2016 la 2020 - a implementării prevederilor pachetului energetic III al UE în R. Moldova. Ce urmează?

Nicu Popescu,
cercetător la Consiliul European
pentru Relații Externe

Foto: english.ruvr.ru

● **PACHETUL III ESTE UN INSTRUMENT FOARTE PUTERNIC** (aș zice tăios chiar) de asigurare a securității energetice europene și de a impune limite comportamentului cu tendințe monopoliste și anti-competitive ale „Gazprom” pe piețele europene. Indirect, este și un instrument foarte bun de limitare a utilizării „pârghiilor energetice” în scopuri politice de către Rusia în UE. Tocmai de aceea, UE a adoptat acest pachet legislativ, iar state ca R. Moldova și Ucraina s-au angajat să-l implementeze. Și tocmai de aceea cred că R. Moldova trebuie să implementeze cât mai rapid posibil acest pachet.

● **PACHETUL III ESTE UN INSTRUMENT NOU.** Data limită pentru implementarea pachetului III în UE era 3 martie 2011, apoi unor state li s-a mai oferit un an pentru acest proces. La sfârșit de februarie 2012, următoarele state încă nu reușiseră să implementeze pachetul III: Bulgaria, Cipru, Estonia, Luxemburg, Olanda, România, Slovacia și Spania. Iar în aprilie Comisia Europeană a anunțat că Finlanda, Suedia, Marea Britanie, Austria și Estonia nu au implementat pachetul III și a amenințat că va ataca aceste state în instanță pentru nerespectarea Acquis-ului. Deci, cam jumătate din statele UE nu au implementat pachetul III la timp. De o doză bună de critici au avut parte, în Rapoartele de convergență ale Comisiei Europene, Bulgaria (într-o măsură mai mare) și România (într-o măsură ceva mai mică).

La 10 octombrie 2012 Comisia Europeană va publica (articolul e scris mai devreme - n.r.) un nou raport, în care va evalua situația în pachetul III și va propune un plan de acțiuni pentru 2013,

astfel încât în UE acesta să fie implementat până în 2014. Deci, în cazul UE este vorba de o întârziere anticipată de circa trei ani (2014 în loc de 2011) și, în acest sens, întârzierea de patru ani în cazul R. Moldova nu ar fi ceva ieșit din comun - asta însă cu condiția că R. Moldova s-ar apuca de treaba și nu ar pierde acești ani.

● **SPRE DEOSEBIRE DE STATELE UE,** R. Moldova are o poziție de start mult mai proastă pentru implementarea pachetului III. În orice stat UE există mai multe companii energetice care produc, transportă și livrează gaz și electricitate consumatorilor de rând. Problema UE este că mulți dintre acești operatori abuzează de poziția lor dominantă pe piață, atât „Gazprom” - prin parteneriatele pe care le are cu companiile europene -, cât și marile companii europene gen EON, RWE, ENI etc. discriminând alți potențiali operatori. Iar pachetul III a fost elaborat pentru a încuraja competiția, prin forțarea acestor operatori să-și vândă ori să separe afacerea de producția, transportarea și livrarea gazului și a electricității). Deci, în Europa, pachetul III trebuie să îmbunătățească semnificativ condițiile pentru competiție pe piața energetică, în situația în care această piață există, dar este imperfectă.

În cazul R. Moldova situația e și mai dificilă, deoarece pe piața gazului există un singur monopolist - „Moldova-Gaz”. Deci, în R. Moldova pachetul III ar fi trebuit nu să perfecționeze funcționarea unei piețe energetice, ci, de facto, să o creeze de la zero. Teoretic, R. Moldova poate adopta anumite prevederi ale pachetului III chiar mâine, dar acest lucru ar fi o realitate virtuală, atâta timp

cât pe piața de gaze a țării nu există alți furnizori, operatori sau transportatori de gaze... Și aici apare veșnica întrebare: „Ce a fost mai întâi - oul sau găina?”. Unii vor spune că liberalizarea pieței energetice (inclusiv implementarea pachetului III) va conduce la intrarea unor noi jucători pe piața energetică a R. Moldova. Alții vor afirma că fără alți jucători decât „Moldova-Gaz”/„Gazprom”, adoptarea pachetului III ar fi o chestie virtuală. Parțial, și unii, și alții ar avea dreptate. Dar acum R. Moldova trebuie să caute o cale de mijloc între ou și găină (vedeți mai jos). Adică, trebuie să încerce să atragă pe piața sa alte companii energetice (lucru extrem de dificil, atâta timp cât gazele livrate în R. Moldova vin în proporție de 100% din Rusia) și, în același timp, să implementeze treptat pachetul III.

● **IMPLEMENTAREA PACHETULUI III NU E FLOARE LA URECHE.** Acest lucru e dificil (atât tehnic, cât și politic) și poate dura destul de mult. Jumătate din statele membre UE, din diverse motive, o fac cu întârziere. Eu sunt aproape convins că nici R. Moldova nu ar fi reușit să o facă până în 2016. Întârzierile de doi-trei ani, din păcate, nu sunt un lucru ieșit din comun nici în interiorul UE, respectiv ar fi fost inevitabile în cazul R. Moldova. E regretabil, dar asta e situația. Acum se pare că Guvernul a vrut să prezinte întârzierea, aproape previzibilă și inevitabilă, a acestor prevederi legislative drept o concesie în negocieri - drept care așteaptă și de la ruși niște concesii. Nu știu dacă așa este - dar dacă e asta, este o tactică de negocieri răspândită.

● **FAPTUL CĂ PROPUNEREA GUVERNULUI ESTE COORDONATĂ CU UE** este o

realitate evidentă, cel puțin, pentru mine. După vizita lui Filat în Rusia, acum câteva săptămâni, a urmat o vizită a premierului la Bruxelles și o întâlnire cu Comisarul pentru Energie, Gunther Oettinger. Și Ambasadorul Uniunii Europene, Dirk Schuebel, susține că toți pașii Chișinăului au fost coordonați cu Bruxellesul. Deci, senzațiile cu întorsul spatelui la Bruxelles, vânzările de țară etc., din păcate, sunt tradiționale exagerări ale jurnaliștilor.

Implementarea pachetului III este un proces complicat și de lungă durată, iar schimbarea realităților de pe piața energetică nu se face prin adoptarea unor simple legi, ci reprezintă o acțiune de lungă durată - cu pași înainte, pași înapoi, pași laterali, întârzieri și eșecuri temporare. Amânarea cu câțiva ani a implementării pachetului energetic III era aproape inevitabilă din cauza realităților din R. Moldova, și anume, a faptului că, spre deosebire de statele UE, R. Moldova nu trebuie, pur și simplu, să perfecționeze funcționarea unei piețe deja existente, ci să dezvolte această piață de la zero. Și asta în condițiile în care nu există, deocamdată, nici acces la surse alternative de gaze și nici infrastructură necesară. Deci, o astfel de întârziere e regretabilă, dar ea reflectă situația destul de di-

ficilă în care se află acest sector în R. Moldova. Plus că nu e foarte diferită de dilemele mai multor state europene...

● **CE E DE FĂCUT?** Amânarea implementării pachetului III energetic până în anul 2020 nu e catastrofală în sine, esențial e să continue mișcarea spre obiectivul final. Pentru mine adevăratul test nu ține de amânarea propriu-zisă, ci de faptul că implementarea pachetului III trebuie să fie inevitabilă, iar anul 2020 să nu se transforme în anul 2024 sau 2028... În acest sens, dilema și pentru Guvernul de la Chișinău, și pentru UE este cum să facă mișcarea spre pachetul III cât mai „irreversibilă” (care nu poate fi absolută), astfel încât spațiul de manevră al celor care vor conduce R. Moldova în 2020 și în perioada imediat premergătoare să fie cât mai limitat dacă nu legal, atunci măcar politic. Altminteri spus, cum legăm de mâini guvernele ulterioare cu obligații europene?.. Eu aș sugera ca Guvernul R. Moldova și Uniunea Europeană să convină asupra unei foi de parcurs cu date și acțiuni intermediare concrete între anii 2013 și 2020, ca să nu ne pomenim, în 2019, că nu s-a făcut nimic și mai cerem o nouă amânare. Și un consilier UE pe domeniul energetic trimis la Chișinău ar putea ajuta să miște lucrurile înainte.

Altă sugestie ține de fap-

tu că, în condițiile în care R. Moldova e vulnerabilă în fața Rusiei - iar instituțiile responsabile de asigurarea competiției și lupta cu monopolurile sunt neconsolidate (lucru valabil și în multe state UE din Europa Centrală) - Chișinăul trebuie să facă un fel de „outsourcing”, oferindu-i Comisiei Europene dreptul de a monitoriza piața energetică, așa cum o face în UE. Deci, pentru ca intenția R. Moldova de a implementa pachetul III după anul 2020 să nu trezească niciun dubiu nici la Bruxelles, nici la Moscova, Chișinăul ar putea să conecteze instituțiile europene la monitorizarea pieței energetice a țării. Nu azi, dar nici tocmai în 2020...

Extrem de important va fi ca, în această perioadă, să se încerce atragerea unor alte companii energetice pe piață, măcar pe anumite segmente (de exemplu, în distribuție). Acest lucru însă va depinde în cea mai mare măsură de 1) faptul dacă UE și România vor obține acces la surse alternative de gaz (noi conducte de petrol, terminal LNG) și 2) Moldova va avea infrastructură pentru a se conecta la aceste surse alternative (inclusiv conducta Iași-Ungheeni). Or, rezolvarea ecuației „securitatea energetică a R. Moldova „depinde nu doar de pachetul III, ci și de accesul la surse alternative.

DOSAR:

ce presupune pachetul energetic III

Adoptat de Parlamentul European la 21 aprilie 2009, pachetul energetic III urmărește oferirea mai multor posibilități de alegere pentru consumatori, creșterea investițiilor și siguranța energetică în Europa.

- ➔ Separarea producției și distribuției de gaze naturale și electricitate
- ➔ Consolidarea drepturilor consumatorilor, inclusiv măsuri speciale de protecție a consumatorilor vulnerabili
- ➔ Solidaritate în situații de criză - noua legislație cere statelor membre ale UE să coopereze în cazul întreruperii aprovizionării cu gaze naturale, prin aplicarea unor măsuri naționale de urgență sau dezvoltarea unor inter-conexiuni de energie electrică și gaze naturale

Vlad Filat: „Republica Moldova nu poate renunța la prezența în Comunitatea Energetică Europeană și nici la parcursul ei european”

Valentina Ursu,

„Europa Liberă”

pentru Obiectiv European

— **Dle prim-ministru, vestea despre faptul că veți cere amânarea cu patru ani a implementării pachetului III energetic european în R. Moldova, ca urmare a discuțiilor purtate la Ialta cu omologul dvs. rus Dmitri Medvedev și a „sugestiei” Moscovei ca Guvernul de la Chișinău să denunțe Tratatul Comunității Energetice Europene, a bulversat o parte a societății. La ce să ne așteptăm?**

— Discuția pe domeniul energetic s-a produs în contextul semnării noului contract pentru livrarea gazelor naturale dintre „Gazprom” și „Moldovagaz”. Mesajul nostru a fost clar: R. Moldova nu poate să iasă din Comunitatea Energetică Europeană. În schimb, am venit cu propuneri concrete în a asigura protecția investițiile „Gazprom” în țara noastră. Astfel, într-adevăr, în cadrul Interministerialei ce va avea loc pe 18 octombrie în Muntenegru, noi vom solicita extinderea până în 2020, în loc de 2016, a termenului de implementare a pachetului III. Aceasta ar oferi o perioadă de timp suficientă pentru ca reorganizarea ulterioară a „Moldovagaz” să ofere garanții pentru investițiile efectuate între timp. Este important ca, după semnarea noului contract și după clarificarea tuturor problemelor existente în acest sens, compania să fie una funcțională și să nu genereze pierderi și datorii pentru viitor. Așadar, la ora actuală avem pozițiile enunțate. Urmează să ne continuăm munca și să apropiem punctele de vedere întru atingerea unui compromis.

— **Înseamnă oare acest compromis că Acordul interguvernamental în sfera energetică și cel de livrare a gazelor naturale va fi semnat până la finele anului?**

— Acordul interguvernamental contează mai puțin acum. Important la ora actuală este să avem înțelegerea de principiu pentru semnarea contractului de livrare a gazelor naturale, dintre „Gazprom” și „Moldovagaz”. În ceea ce ține de Acordul în domeniul energetic, acesta urmează să reglementeze complexitatea relațiilor în respectivul sector. Este vorba și de energia electrică, și de transportul resurselor energetice și, dacă doriți, de

o viziune de viitor în relațiile noastre în domeniu. Cert e că nu avem o problemă la capitolul definitivării acestui acord - este unul-tip, indiferent de țară. Doar că apar anumite formule de calcul și anumite înțelegeri ce vizează, spre exemplu, prețul gazului livrat, condițiile de tranzit etc. În cazul nostru, dincolo de acordul de livrare, urmează să soluționăm problema ce ține de garantarea investițiilor „Gazprom” în R. Moldova, de administrarea datorilor, majoritatea dintre care sunt ale companiilor din stânga Nistrului...

— **Apropo de stânga Nistrului. Spuneți recent că, în chestiunea transnistreană, împărtășiți puncte de vedere similare cu dl Medvedev. Totuși, la doar o zi după întrevăderea cu liderul de la Tiraspol, Evgheni Șevciuc, acesta a decis că Transnistria va introduce taxe economice suplimentare pentru agenții economici care importă mărfuri în stânga Nistrului. A fost asta o surpriză pentru dvs.?**

— Nu doar m-a surprins, ci m-a și deranjat, pentru că aceste taxe au fost introduse chiar în dimineața de după întrevăderea noastră. Și e cazul ca, cel puțin, să existe comunicare... Dar aceasta ține de partea formală, căci, dacă e să ne uităm obiectiv, aceste taxe vin să asigure echilibrul vizavi de taxele ce au fost introduse de către R. Moldova. În acest sens, urmează să venim cu explicațiile necesare, ca să nu oferim posibilitatea să fie speculații prea multe. Așadar, reiterez: forma deranjează, dar ceea ce ne face să privim cu optimism în față este conținutul. De aceea, eu voi insista în continuare să muncesc, împreună cu colegii, pentru a avea rezultate în calea reglementării conflictului transnistrean. Problemele - mari sau mici - care țin de relațiile dintre oameni sau chiar și dintre țări, pot fi rezolvate doar având la bază încrederea.

— **Dacă e să revenim la pachetul III, în acești opt ani, până în 2020, ce se poate întâmpla pe piața energetică a R. Moldova?**

— Este o propunere, decamdată. Urmează să parcurgem un șir de etape, pentru ca acest pachet III să devină unul fixat în angajamentele noastre în cadrul Comunității Energetice. Urmează, de fapt, să se întâmple ceea ce trebuia și trebuie să se întâmple și în cadrul termenului existent

la ora actuală, 2016. Extinderea este necesară pentru a avea suficient timp pentru reorganizarea „Moldovagaz”, pentru a asigura R. Moldova cu interconectări de alternativă, pentru a face ordine, în definitiv. Și mai este un lucru foarte important: noi vorbim doar de sistemul de gaze, nu și de problemele care vizează energia electrică la capitolul extindere. Mai mult: ar fi bine să cunoască toată lumea că de excepții și de termene prelungite beneficiază și alte țări, inclusiv ale UE. R. Moldova nu ar fi o excepție, mai ales că are o situație distinctă față de ceilalți parteneri din comunitate - o singură sursă de aprovizionare cu gaze naturale, fără interconectări de alternativă, participarea „Gazprom”-ului în întreprinderea de sistem „Moldovagaz”... Aceasta înseamnă că trebuie să administrăm situația, reieșind din realități, nu din vise, reminiscențe, complexe și multe alte lucruri care nu ajută, ci dar acutizează anumite stări.

— **În ce mod Bruxellesul ne ajută în negocierile cu Federația Rusă?**

— Cu Federația Rusă noi avem negocieri bilaterale. Bruxellesul ne ajută în a de-

păși un șir de probleme cu care ne confruntăm, inclusiv având înțelegerea bazată pe realități în ceea ce ține de derogarea termenului de implementare a pachetului III energetic. În toată această perioadă de timp, noi am fost în comunicare permanentă cu partenerii noștri din Uniunea Europeană. Ieri, spre exemplu, am avut o discuție plină cu Comisarul European pentru Extindere și Vecinătate, dl Ștefan Fule, inclusiv despre mersul negocierii în vederea semnării contractului de livrare a gazelor naturale de „Gazprom” către „Moldovagaz”, către R. Moldova. Aceasta demonstrează că partenerilor noștri europeni nu le este indiferent ce se întâmplă și ne asigură sprijin logistic, pentru ca să reușim să finalizăm procesul de negocieri.

— **Ați declarat că anul 2013 va fi unul „extrem de important” în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova. Pe ce se bazează această convingere?**

— Lucrurile sunt la vedere. Există șanse mari ca Acordul de Asociere cu UE să fie semnat anul viitor, de rând cu Acordul de Liber Schimb și cel privind liberalizarea

regimului de vize. Avem o agendă externă foarte încărcată. Avem câteva procese-cheie asupra cărora lucrăm, și toate sunt în interesul și spre beneficiul cetățenilor noștri. Viitorul european nu e un vis - este o realitate asupra căreia lucrăm și unele beneficii sunt deja vizibile. Voi începe cu liberalizarea spațiului aerian - aici ne-am alineat țărilor europene în drepturi și obligațiuni. Și, deși mai avem multe de făcut pentru a implementa respectivul Acord, cert este că beneficiile aderării R. Moldova la Spațiul Aerian Comun al UE - lucru produs oficial doar în iunie 2012 - sunt deja palpabile. Nimeni, nici cel mai aprig critic al guvernării, nu o poate nega: prețurile călătoriilor cu avionul s-au redus, în medie, cu 35%, iar numărul curselor pe unele destinații importante pentru cetățenii noștri, cum este Italia, s-a dublat. Acordul de Liber Schimb de asemenea rămâne o prioritate a Guvernului și asta pentru că, în urma semnării lui, mediul autohton de afaceri va avea acces la cea mai mare și cea mai bogată piață din lume - piața unică europeană. Acordul de liber schimb va crește exporturile, va aduce investiții, va contribui la angajarea mai multor oameni și, deci, va determina mărirea salariilor. Acesta este un beneficiu pentru fiecare. Cât privește liberalizarea regimului de vize, aceasta este și o chestiune de demnitate personală. În convingerea mea, suntem o țară europeană, iar țările europene nu au între ele hotare, vize și alte bariere. Am promis cetățenilor că, în viitorul foarte apropiat, vor reuși să circule liber,

fără vize, în Europa și ne vom ține promisiunea. În definitiv, Acordul de Asociere ar putea fi semnat în anul 2013, iar aceasta ar deschide o perspectivă europeană clară în fața țării noastre.

— **Cu toate acestea, numărul euro-scepticilor crește, la fel ca și numărul celor care consideră că R. Moldova merge într-o direcție greșită - doar 56%, potrivit sondajului prezentat la 9 octombrie de către SBS AXA, doresc integrarea țării în UE, iar peste 70% la sută nu sunt mulțumiți de vectorul mișcării...**

— Poate fi „doar 56%” sau „tocmai 56%”, depinde de optică. Eu sunt convins că este o stare de spirit temporară și că, în pofida forțelor care vor să ne dezbată de la parcursul nostru european, în eventualitatea unui referendum, moldovenii vor spune „da” Europei. La fel de convins sunt că R. Moldova se dezvoltă în direcția corectă - pe calea integrării europene. Deja putem spune că au fost efectuați pași concreți și ireversibili în această direcție. Iar dovadă sunt exemplele pe care le-am adus mai devreme. Am venit la guvernare în 2009, când R. Moldova era într-o profundă criză economică, izolată în plan extern, cu o democrație nefuncțională. De aceea, am anunțat din start viziunea clară pe care o aveam: R. Moldova, pentru a merge înainte, trebuie modernizată, iar pentru a fi modernizată, va trebui reinventată. Aveam nevoie de o schimbare radicală a felului în care decurg lucrurile în țară, pe toate segmentele. Astăzi, vedem rezultate concrete, ce ne alimentează optimismul, deși suntem conștienți, că mai avem multe de făcut. Vreau să menționez, totodată, că abordarea noastră pe plan extern a tins totdeauna spre menținerea relațiilor de prietenie cu toți partenerii noștri și inițierea de noi prietenii. R. Moldova nu-și poate permite să aibă relații proaste cu nici o țară - fie ea din Est sau din Vest. Suntem deschiși, sinceri și, cel mai important, previzibili. Aceste parteneriate aduc R. Moldova respect și beneficii. Pentru a ajunge acolo unde ne dorim, am ales calea integrării europene. Acesta este modelul spre care tindem - Moldova trebuie să fie o țară ca și celelalte țări din Uniunea Europeană.

— **Vă mulțumim pentru interviu.**

Apologetii aderării R. Moldova la Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazahstan ne asigură că, odată acest pas făcut, vom trăi mai bine, am beneficia de gaz ieftin, vinul nostru ar curge nestingherit pe piața rusă, iar problema transnistreană ar fi, în sfârșit, rezolvată. Se pare că aceste promisiuni/argumente sunt irefutabile pentru moldovenii care, conform ultimelor Barometre de Opinie Publică, sunt gata să voteze pentru integrarea țării noastre în respectiva Uniune Vamală. Ele sună ca un dulce cântec de sirenă, în special, pentru acea parte a societății care încă mai este nostalgică după „bunăstarea proletară” a defunctei URSS...

Victor Chirilă,
director executiv al Asociației
pentru Politica Externă

Trecutul vrea să ne ducă în Siberia

Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazahstan, ÎNTRU MIT ȘI REALITATE

Gazul ieftin are, totuși, un preț deloc neglijabil

Sirenele ce cântă ode Uniunii Vamale de pe marile Băcului nu spun, însă, nici un cuvânt despre faptul că „gazul ieftin” are, oricum, un preț deloc neglijabil. Belarus, de exemplu, a obținut un preț redus pentru gazul natural importat din Rusia doar după ce Lukașenko a cedat „Gazprom”-ului controlul total asupra conductelor de gaze naturale. Liderul de la Minsk a făcut această cedare pentru a preveni falimentul economiei beloruse, astfel salvându-și regimul de la un eventual colaps.

De asemenea, sunt trecute cu vederea părțile mai puțin feerice ale „poveștii de succes” care se numește Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazahstan. Este adevărat că, în primii doi ani ai existenței acesteia, volumul comerțului dintre cele trei state-membre a crescut anual cu peste 30%, în mare parte datorită creșterii importurilor din Rusia de către agenții economici kazahi și beloruși. Cu toate acestea, doar 18,2% din volumul total al comerțului extern efectuat de Kazahstan în 2011 a revenit comerțului efectuat în cadrul Uniunii Vamale. În cazul Rusiei, respectiva proporție a fost de 7,5%, iar al Belorusiei - de 46,4%, ceea ce dovedește faptul că doar economia belorusă este orientată preponderent spre piața Uniunii Vamale.

Avantajele economice, departe de a fi echitabile

În același timp, avantajele economice sunt departe de a fi echitabile. În cazul Kazahstanului, aderarea la Uniunea Vamală a condus la creșterea tarifului vamal de la 6,2% la 10,2%; prețurile la produsele alimentare (zahăr, ulei, crupe, lapte, carne) au crescut de două ori, iar la benzină și motorină - cu 29%, respectiv 34%. Taxele vamale la importul de echipament tehnic și materie primă de pe piața occidentală au crescut cu 10-20%, respectiv 20%, provocând, astfel, creșterea prețurilor pentru produsele fabricate cu echipament și materie primă din Occident. De asemenea, au crescut de 30-40 de ori taxele la mașinile importate. În plus, deși face parte din Uniunea Vamală și Spațiul Economic Unic, Kazahstanul nu are acces nemijlocit la sistemul de conducte a gazelor naturale de pe teritoriul Rusiei, care în continuare e controlat exclusiv de „Gazprom”. În aceste condiții, companiile kazahne nu au posibilitatea să participe în mod direct, fără intermedierea „Gazprom”-ului, la operațiunile de export a gazelor naturale extrase în Kazahstan.

Ni se promite că Uniunea Vamală va soluționa problema transnistreană, dar se omite intenționat să ni se spună cum va fi ea rezolvată. Apologetii Uniunii Vamale tac deloc întâmplător, ei știu răspunsul la

această întrebare încă din noiembrie 2003, când au parafat Memorandumul Kozak, dar nu au avut curajul să-l implementeze de frica unei eminente revoluții populare. Ce prevedea Memorandumul Kozak știm bine: staționarea trupelor ruse pe teritoriul țării noastre pentru cel puțin 20 de ani, confederalizarea, transnistrirea și anihilarea graduală a Republicii Moldova ca stat independent și suveran. De altfel, acesta ar fi și prețul adevărat pe care l-am plăti pentru a obține de la Uniunea Vamală - mai bine zis, de la Rusia - mult-răvnitul „gaz ieftin” și „soluționarea” problemei transnistrene.

Este însă „gazul ieftin” chintesența unei economii de piață moderne, funcționale, prospere și a unei societăți democratice care oferă drepturi și oportunități egale pentru toți membrii săi? Poate „gazul ieftin” înlocuiește libertatea presei și pe cea a întrunirilor, independența justiției, alegerile libere și corecte, respectarea drepturilor fundamentale ale omului, principiul supremației legii, combaterea corupției, demonopolizarea economiei, transparența decizională și asigurarea concurenței economice reale? Aceste valori sunt mai puțin importante pentru dezvoltarea țării noastre? Pentru apologetii aderării R. Moldova la Uniunea Vamală aceste întrebări par să fie irelevante, or, pentru a evalua pe deplin avantajele și dezavantajele acesteia din urmă, nu putem face abstracție de modelul de guvernare democratică și

oferta economică pe care ni le oferă această Uniune.

Deficit sever de democrație

Analizată din această perspectivă, Uniunea Vamală reprezintă un club de state cu sisteme de guvernare autoritare: o democrație dirijată de Kremlin în Rusia, ultima dictatură din Europa în Belarus, un autoritarism luminat cu un președinte pe viață în Kazahstan. Conform Rapoartelor „Freedom House” privind Libertatea în Lume și Statele în Tranzicție, cele trei state se remarcă prin deficiențe grave la toate capitolele de evaluare a stării democrației, și anume: libertatea și corectitudinea procesului electoral; libertatea și rolul societății civile; mass-media independente; calitatea guvernării democratice la nivel național și local; independența justiției și combaterea corupției. În urma acestor evaluări exhaustive efectuate de experți independenți, „Freedom House” le-a acordat celor trei state calificativul de NELIBERE (Not Free Countries), ceea ce înseamnă că în Rusia, Belarus și Kazahstan drepturile politice și libertăți civile de bază sunt absente sau sistematic încălcate de către autorități. În toate cele trei state libertatea presei este limitată, iar corupția este sistemică și aproape incontrolabilă. Astfel, conform „Indexului de Percepție a Corupției - 2011”, publicat de „Trans-

parency International”, ele se numără printre cele mai corupte state din lume. Rusia și Belarus se plasează pe locul 143, fiind devansate de Sierra Leone, Niger și Pakistan (134), iar Kazahstanul - pe 120, fiind devansat de Mali (118), Senegal (112) și Tanzania (100). Această constatare sumbră e susținută și de „Indicatorii de Guvernanță Globală” (Worldwide Governance Indicators) ai Bancii Mondiale, care situează Rusia, Belarus și Kazahstan printre statele cu cei mai mici indici de control ai corupției, după cum urmează: 12,9%, 23% și 15,3%. Pentru comparație, indicii de control ai corupției din Bulgaria și România, cele mai criticate state membre ale UE la acest capitol, sunt de 52,2%, respectiv 53,6%, ele fiind pe locurile 86, respectiv 75 în lista celor mai corupte state din lume, publicată de „Transparency International”.

Cele două Uniuni în cifre...

Conform datelor din 2011, Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazahstan reprezintă o piață de 165 milioane de consumatori și o economie ce are:

- un PIB total de \$2,74 trilioane, iar pe cap de locuitor de \$14,866;
- un comerț extern în valoare de \$1.021 trilioane;
- investiții interne anuale de \$603 miliarde sau 22% din PIB;
- un stoc de credite

interne în sumă de \$853 miliarde;

- un volum de cheltuieli anuale pentru cercetări științifice și dezvoltarea noilor tehnologii în sumă de circa \$15,3 miliarde;
- un volum de investiții directe străine în statele Uniunii Vamale de \$435,38 miliarde;
- un volum de investiții directe în străinătate, realizate în special de Rusia și Kazahstan, de \$330,86 miliarde.

Cifrele de mai sus sunt impunătoare, însă, pentru a înțelege mai bine amploarea ofertei Uniunii Vamale, ele trebuie comparate cu date similare din UE, la care R. Moldova și-a propus să adere politic și economic. Citiți, analizați și comparați.

Astfel, Uniunea Europeană reprezintă o piață de 503 milioane de consumatori și o economie ce are:

- un PIB total de \$15,39 trilioane, iar pe cap de locuitor de \$34 mii;
- un comerț extern în valoare de \$3,791 trilioane;
- investiții interne anuale în sumă de \$2,88 trilioane sau 18,7% din PIB;
- un volum de credite interne de \$29 trilioane;
- un volum de cheltuieli anuale pentru cercetări științifice și dezvoltarea noilor tehnologii în sumă de \$239,7 miliarde;
- un volum de investiții directe străine în statele UE de circa \$7,972 trilioane;

Viitorul ne cheamă în Europa

- un volum de investiții directe în străinătate efectuate de statele UE în valoare de \$9,524 trilioane.

Prin urmare, în comparație cu UE, oferta economică a Uniunii Vamale include:

1. o piață de consumatori de trei ori mai mică;
2. un PIB total de 5,6 ori mai mic, iar pe cap de locuitor de două ori mai mic;
3. un volum al comerțului extern de 3,7 ori mai mic;
4. investiții interne de 4,7 ori mai mici;
5. un stoc de credite interne de 34 ori mai mic;
6. un volum de cheltuieli anuale pentru cercetări științifice și dezvoltarea noilor tehnologii de 15,6 ori mai mic;
7. un volum de investiții directe străine de 18 ori mai mic;
8. un volum de investiții directe în străinătate de 28,7 ori mai mic.

În același timp, spre deosebire de spațiul economic unic al UE, care este unul multicentric și, astfel, este exclusiv dominanța economică și politică a UE de către un singur stat, Uniunea Vamală este dominată exclusiv de Federația Rusă. Datele vorbesc de la sine, fără comentarii suplimentare:

- cel puțin 83,6% din populația Uniunii Vamale sunt cetățeni ruși, iar la această cifră se mai adaugă cel puțin 3,1% de compatrioți ruși care locuiesc în Belarus și Kazahstan;
- 86,8% din PIB-ul Uniunii Vamale este produs de Federația Rusă;
- 79,2% din volumul comerțului exterior al Uniunii Vamale revine Rusiei;
- 93,4% din rezervele

valutare ale Uniunii Vamale sunt ale Rusiei;

- 65,2% din volumul comerțului intern al Uniunii Vamale revine Rusiei;
- 57% din drepturile de vot în cadrul Comisiei Uniunii Vamale revin Rusiei, iar Belarusului și Kazahstanului câte 21,5% fiecare.

Apropo, Uniunea Vamală este piatra de temelie a viitoarei Uniuni Euroasiatice (Eurasian Union), care urmează să fie lansată în 2015, or, având în vedere parametrii de mai sus, volens-nolens te întreb, ce fel de Uniune va fi aceasta, Euroasiatică (Eurasian) sau Euro-Rusă (Eur-Russian)?

„Fermecătorul vis euroasiatic”...

La 24 martie 2005, Parlamentul R. Moldova a făcut publică Declarația cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor de integrare europeană a țării. Prin acest document, susținut inclusiv de Partidul Comuniștilor, integrarea europeană a fost declarată oficial obiectiv strategic de politică internă și externă. Mai mult, s-a declarat la unison că dezvoltarea de mai departe a țării nu poate fi asigurată decât prin „promovarea consecventă și ireversibilă a cursului strategic spre integrare europeană”, partidele semnatare asumându-și și niște angajamente în acest sens. Au trecut mai bine de șapte ani de atunci, Declarația și angajamentele au fost date uitării, o bună parte a „euro-optimiștilor și pro-europenilor” de atunci au devenit euro-realiști, euro-sceptici, euro-cinici, iar mai recent - pro-euroasiatici care încearcă să ne convingă că aderarea la Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazahstan

și, ulterior, la Uniunea Euroasiatică ne va aduce bonanța mult râvnită a prosperității, care rezidă în gaz ieftin și „inundarea” Rusiei cu vin moldovenesc.

„Fermecătorul vis euroasiatic” este pe placul multor moldoveni, dovadă și ultimele Barometre de Opinie Publică (BOP), potrivit cărora, în cazul unui referendum cu privire la aderarea R. Moldova la Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazahstan, peste 50% ar vota „pentru”. Această tendință se pare că nu-i deranjează pe actualii guvernanți pro-europeni. Ei își văd liniștit și responsabil de treabă, înregistrând noi progrese în dialogul și negocierile cu UE. Paradoxal, însă, datele BOP arată că pe măsură ce avansăm pe calea apropierei de UE, numărul euro-optimiștilor scade. În ultimii trei ani, numărul pro-europenilor s-a redus cu 10,9% - de la 62,9% în noiembrie 2009 la 52% în aprilie 2012. De ce oare? Care sunt cauzele acestui paradox? E de vină recenta criză financiară globală sau interminabila criză a Zonei Euro? Sau poate de vină este Uniunea Euroasiatică, cea care nici măcar nu există?

...versus realitatea dură europeană

Evident, factorii externi nu pot fi excluși. Totuși, ar fi o miopie să ignorăm cauzele interne. În primul rând, vom evidenția lipsa unei informări ample, variate, practice și sistematice despre diferitele aspecte ale integrării europene, inclusiv despre dificultățile actuale. În mare parte, informarea publică despre integrarea europeană se reduce la reportaje seci despre negocieri, tratative, legi aprobate, rapoarte de progres, declarații, aprecieri înalte, întâlniri protocolare, reuniunii regionale etc. Este o comu-

nicare birocratizată, anostă, seacă și fără un scop bine definit, care nu-i ajută pe moldoveni să înțeleagă mai bine ce este UE și ce șanse și beneficii concrete/palabile ne oferă integrarea europeană. Acum trei ani, UE a contribuit financiar la elaborarea unei astfel de strategii. Unde este ea? De ce nu se aplică?... În al doilea rând, cetățenii au obosit de promisiuni, ei vor să vadă că, pe măsură ce avansăm în dialogul cu UE, reformele dictate de euro-integrare le schimbă calitatea vieții. Reducerea prețurilor la biletele avia pentru destinațiile europene este, fără îndoială, un succes. Dar, schimbările structurale/fundamentale legate de independența și eficiența justiției, reforma administrației centrale, demopolizarea economiei, asigurarea unei concurențe economice reale se produc lent. Or, tocmai de succesul acestor reforme depind bunăstarea noastră, atractivitatea și legitimitatea integrării europene în raport cu alte opțiuni de dezvoltare ale țării.

Cu regret, continuăm să fim cel mai sărac stat din Europa, cu un PIB per capita de circa \$3400, care e de zece ori mai mic decât în UE. Corupția rămâne o problemă sistemică - 6 puncte din 7 (șapte reprezentând cel mai jos nivel), neschimbate din 2006 în evaluarea „Freedom House”. Iar conform Raportului privind Libertatea în Lume al aceleiași organizații, R. Moldova se află ferm, de 20 de ani, în categoria statelor Parțial Libere. Până în prezent, nicio țară din Europa Centrală și de Est nu a aderat la UE cu astfel de performanțe „democratice” și „economice”. Va fi Republica Moldova o excepție? Poate, dar sigur nu pentru Uniunea Europeană.

ACELAȘI SUBIECT pe undele www.europalibera.org

Iurie Leancă: „Aceste dezbateri nu vor influența opțiunea de politică externă a țării”

„Dezbaterea referitoare la direcția în care trebuie să se miște R. Moldova nu poate influența opțiunea de politică externă a actualului Guvern”, afirmă Iurie Leancă, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene. „Trebuie să-i explicăm încă o dată fiecărui cetățean în parte - fermierului, angajatului din instituțiile statului, pensionarului etc. - care sunt avantajele politicii de integrare europeană. Și atunci, sunt convins că vom putea să diminuăm nivelul de euro-scepticism, care poate e ceva mai puternic decât acum doi-trei ani, până la începerea crizei în țările Uniunii Europene. Cetățeanul trebuie să știe că această criză este una temporară. Și sunt convins că după aceasta vom avea de a face cu o altă Uniune, mult mai puternică”, a declarat șeful diplomației moldave pentru postul de radio „Europa Liberă”.

În acest context, Iurie Leancă a amintit despre faptul că, în prezent, Chișinăul negociază semnarea Acordului de Asociere cu UE, a cărui parte componentă este Acordul de Liber Schimb. „Este destul de realist nu doar să finalizăm negocierile către anul 2013 - așa cum a declarat recent și Jose Manuel Barroso, președintele Comisiei Europene, și, anterior, mai mulți șefi de state și de guverne din UE -, dar și să avansăm cu reformele care însoțesc aceste negocieri, a spus Iurie Leancă. Pe hârtie să convii un text este cel mai simplu, dar scopul nostru e să ajustăm în continuare cadrul legal și să mergem cu transformările în domeniul fito-sanitar, în domeniul competitivității, cel tarifar etc., astfel încât, în momentul când parafăm și semnăm Acordul de Liber Schimb, și economic să fim suficient de deschiși”. „Am văzut un studiu ce arată clar: economia R. Moldova va crește cu circa 5% anual, doar ca urmare a acestui regim de liber schimb”, a menționat ministrul de Externe. Cât privește dialogul pe vize, Iurie Leancă a spus că și aici „nivelul de pregătire de destul de avansat și din punctul de vedere al cadrului legislativ, care a fost ajustat, dar și din punctul de vedere al implementării acestor prevederi legale în practică.

Heidemaria Gurer: „Trebuie să faceți o alegere”

„În situația în care vorbim despre standarde diferite, nu văd cum e posibil ca o țară să fie parte a două Uniuni... Trebuie să faceți o alegere! Atunci când vorbim de UE, ne referim la anumite standarde, prin urmare, ca să faceți parte din comunitate, trebuie să vă aliniați la aceste reguli, care nu sunt aceleași ca și în viitoarea Uniune Euroasiatică”, a declarat în același context, pentru postul de radio „Europa Liberă”, Ambasadoarea Heidemaria Gurer, directoarea generală a Direcției Europa de Est din cadrul Ministerului Federal pentru relații Externe și Europene de la Viena.

Oficiala austriacă nu a putut spune, totuși, câți ani i-ar trebui R. Moldova ca să adere de jure la UE. „În cazul fiecărui stat vorbim de perioade diferite. Avem un exemplu pozitiv recent - Croația, care a aderat foarte rapid la comunitatea statelor europene, grație faptului că și-a făcut bine temele, respectiv negocierile nu au durat foarte mult. De partea cealaltă, avem exemplul Turciei, discuțiile cu care au pornit acum peste patru decenii... Sunt exemple ce ne demonstrează că reușita depinde de efortul pe care îl depune fiecare țară în parte”, a subliniat Heidemaria Gurer. „Cu referire la relația dintre UE și R. Moldova, observ că sunteți determinați să înaintați foarte rapid și recunoșc că până acum reacția autorităților de la Chișinău a fost foarte promptă la toate cerințele statelor UE. De asemenea, R. Moldova face parte din așa-numitul Parteneriat Estic. Realizăm că unele țări care sunt astăzi incluse în acest parteneriat într-o zi vor dori să devină țări membre UE. În acel moment, ne vom uita la reușitele pe care le-au atins de-a lungul timpului”, a adăugat ea.

Zidul Berlinului în mărime naturală

Germanii se întorc în trecut, pentru a privi în viitor

Checkpoint Charlie, cel mai cunoscut punct de frontieră pe Zidul Berlinului și un simbol de referință al Războiului Rece, reînvie istoria și devine, astfel, un nou punct de atracție pentru locuitorii și vizitatorii capitalei germane. În ajun de 3 octombrie 2012, când pentru a 22-a oară a fost serbată Ziua Unității Germane, aici a fost inaugurată o uriașă panoramă, realizată de celebrul artist berlinez de origine iraniană Yadegar Asisi, care înscenează „în mărime naturală” viața de zi cu zi în jurul Zidului, în anii '80. Zidul Berlinului a căzut la 9 noiembrie 1989.

Normalitate devenită absurd

„O nouă atracție turistică pentru capitala Germaniei și o întoarcere în timp, la cea mai urâtă perioadă a Berlinului, de după cel de-al doilea Război Mondial”, titrează Deutsche Welle. Asisi înscenează pe 900 de metri pătrați o zi obișnuită din jurul Zidului Berlinului, în RDG-ul anilor '80. Fotografiiile, în mărime naturală, au o înălțime de 15 metri și o lungime de 60 de metri. Artistul a reconstruit întreaga scenă de la Zidul Berlinului pe baza propriilor sale amintiri. „Le-am așezat pe toate una lângă alta: acolo, un copil care se uită pe geam la așa-numita „fășie a morții”, alți copii care se joacă lângă Zid, grănicerii care supraveghează totul”, spune Asisi. „E atât de mult de descoperit aici, pen-

Punctul de frontieră Checkpoint Charlie, în 1961, la scurt timp după divizarea Berlinului

Astăzi o atracție turistică

tru că, de fapt, tema centrală e normalitatea în acele vremuri”, adaugă el. Iar efectul panoramei se ridică la nivelul așteptărilor...

„Îți dai seama că asta era normalitatea atunci. Ceea ce astăzi pare atât de absurd”, spune un tânăr vizitator. O altă berlineză își aduce aminte de timpurile dinaintea căderii Zidului: „Simți foarte bine atmosfera de atunci, acea idee inumană...”. Ambi-

anța e completată de muzică și citate ale unor oameni politici, dar și de un centru informativ, „Black Box”, care oferă detalii despre istoria Războiului Rece.

Arhitectul și pictorul Yadegar Asisi este cunoscut în Germania pentru lucrările sale panoramice realizate în Berlin, Leipzig și Dresda, unele dintre ele având cele mai mari dimensiuni din lume. Deutsche Welle

menționează că Panorama metropolei antice Pergamon, de la muzeul cu același nume din Berlin, realizată de Asisi, a atras în mai puțin de două luni de la deschidere peste un milion de vizitatori. La Checkpoint Charlie, în ziua inaugurării panoramei, au venit aproape 2000 de oameni, acest loc devenind, în timp-record, un nou magnet turistic al Berlinului.

(După www.dw.de)

UE a adoptat o lege de exploatare a „operelor orfane”

Uniunea Europeană a adoptat un act normativ privind exploatarea și digitalizarea „operelor orfane” protejate de legea drepturilor de autor, ale căror beneficiari nu sunt cunoscuți. Din „operele orfane” fac parte cărțile, ziarele, revistele, filmele, înregistrările audio și fotografiile ale căror proprietari nu au putut fi identificați sau localizați. Noile reglementări adoptate în cadrul unei reuniuni ministeriale la Luxembourg, după un acord încheiat în iunie cu Parlamentul European, vor ușura procesul

de digitalizare și vor înlesni accesul online, în termeni legali, fără încălcarea drepturilor de autor, la aceste opere care se află în colecțiile bibliotecilor, institutelor culturale și muzeelor și în arhive, notează MEDIAFAX.

Legislația se aplică operelor publicate sau difuzate în țările membre UE, iar titularii drepturilor de autor vor face obiectul unei cercetări diligente înainte ca opera să fie considerată „orfană”. Odată ce o operă este recunoscută într-unul dintre statele mem-

bre UE, ea va beneficia de acest statut în oricare dintre statele membre, iar o bază de date unică va fi disponibilă online marelui public. În cazul în care drepturile de exploatare a operei sunt obținute în justiție, noua lege prevede existența unui sistem de compensații ale căror valoare va fi stabilită de fiecare stat în parte. Consiliul Uniunii Europene subliniază că această lege constituie o etapă importantă în punerea bazelor bibliotecilor digitale, precum portalul Europeană.

DUPĂ 20 DE ANI DE PREZENȚĂ ÎN PEISAJUL MEDIA EUROPEAN

Euronews va emite în limba română, grație TVR

Televiziunea Română anunță că va încheia un parteneriat cu canalul paneuropean de știri Euronews, pentru transmiterea acestuia în limba română.

Potrivit AGERPRES, parteneriatul media presupune partajarea frecvenței TVR Info cu conținutul jurnalistic Euronews, alături de producția de emisiuni informative asigurate de Departamentul de Știri al Televiziunii Române, lucru care nu va necesita angajări suplimentare de jurnaliști.

Conferința de presă mondială Euronews din 2 octombrie, care a marcat

existența a 20 de ani de prezență în peisajul media european a Euronews, a transmis în direct de la Paris, în 22

de capitale ale lumii, mesajul președintelui-director general, Michael Peters, privind marile orientări și ambițioasa misiune pe care Euronews și-o stabilește pentru următorii ani. Euronews este un canal multilingv de știri de televiziune creat în 1993, cu sediul în Lyon-Ecully, Franța. Prin contractul semnat cu Euronews, TVR primește versiunea internațională a segmentului de știri și permisiunea de a traduce și difuza acest segment în limba română pe canalele sale.

(S. B.)

MAGAZIN CULTURAL

RUBRICĂ DE SILVIA BOGDĂNAȘ

A fost redeschis atelierul lui Gustav Klimt de la Viena

Vila Klimt din Viena, care i-a servit drept atelier pictorului austriac Gustav Klimt din 1911 până în 1918, anul morții sale, și-a redeschis luna trecută porțile, după o renovare care s-a ridicat la două milioane de euro, finanțată de statul austriac. În cadrul lucrărilor începute în iunie 2011 au fost restaurate acoperișul plat, balustrada și ferestrele mari ale atelierului, conform planurilor originale. În afara unei expoziții permanente organizate în atelierul reconstituit după fotografii de epocă, vila va găzdui și manifestări culturale. În 2012, când este celebrată cea de-a 150-a aniversare a nașterii pictorului, Austria i-a consacrat multe manifestări - expoziții și nenumărate obiecte cu efigia sa ori care reproduc cele mai celebre opere ale sale, printre care tabloul „Sărutul”.

La Stockholm va fi inaugurat muzeul ABBA

Un muzeu consacrat grupului suedez ABBA, care s-a destrămat în urmă cu 30 de ani, va fi inaugurat la Stockholm în primăvara anului 2013, în cadrul Swedish Music Hall of Fame. ABBA a debutat în 1970, s-a destrămat în 1982 și

nu s-a mai reformată de atunci. Grupul suedez a vândut peste 378 milioane de discuri pe plan mondial. Amplasat pe Insula Djurgården, muzeul dedicat formației își va deschide porțile în primăvara anului 2013, „înainte de sezonul turistic”, a precizat Mattias Hansson, directorul general al Swedish Music Hall of Fame. Muzeul va expune diverse obiecte - în special, articole vestimentare -, dar și filme care au legătură cu grupul suedez, care a câștigat concursul „Eurovision” în anul 1974.

Tot mai mulți elevi europeni studiază obligatoriu două limbi străine

Tot mai mulți elevi din Europa studiază două limbi străine cel puțin un an în cadrul învățământului obligatoriu, majoritatea începând studiul limbilor străine la vârste tot mai fragede, de șase-nouă ani, potrivit unui raport al Comisiei Europene. În ultimii 15 ani, majoritatea țărilor au redus vârsta de începere a studiului obligatoriu al limbilor străine, iar unele au inclus limbile străine în programa preșcolară. De exemplu, comunitatea germanofonă din Belgia oferă copiilor lecții de limbi străine de la vârsta de trei ani. Totodată, raportul confirmă faptul că engleza este categoric cea mai predată limbă străină în aproape toate țările europene, urmată de franceză, spaniolă, germană și rusă.

Premiul Echo, acordat unui dirijor român

Dirijorul român Ion Marin va primi pe 14 octombrie, la Berlin, premiul Echo, acordat anual de către Deutsche Phono-Akademie (o asociație a casei de discuri din Germania), pentru vânzările-record ale albumului „Legacy”, realizat împreună cu violonistul David Garrett și Royal Philharmonic Orchestra.

Albumul „Legacy” a avut vânzări de peste 200.000 de unități în Germania. „Legacy”, care marchează o colaborare de succes între dirijorul Ion Marin, David Garrett, unul dintre cei mai buni violoniști din lume, și Royal Philharmonic Orchestra, a mai primit un dublu disc de aur, în Marea Britanie, pentru vânzări de peste 300.000 de unități. Absolvent, în 1983, al Conservatorului bucureștean, Ion Marin este la ora actuală unul dintre cei mai apreciați tineri dirijori.

